

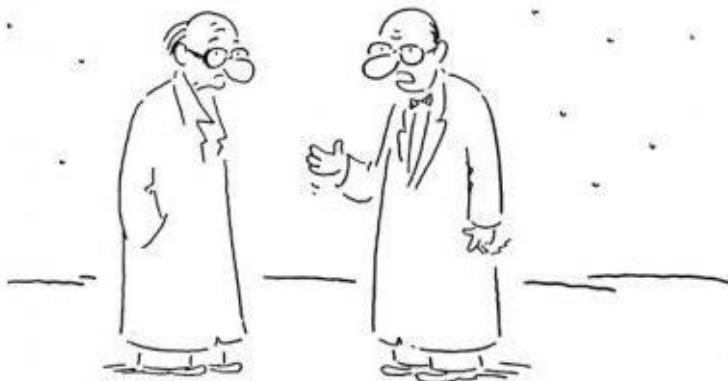
rosa mystica

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Ročník XXVII., číslo 11.

listopad 2021

Obsah: Modlitba posledních dnů /15/, J.Zahradníček, Pokání, Profily svatých, Zvláštní Kafkovy psych.pojmy, Merton, Od víry k moudrosti, Merton, Blahoslavení tvůrci pokoje, Brněnská akademie duchovního života ctih.Patrika Kužely OP, mučedníka osvětimského. Zprávy

HLÍDEJTE SI TY VZÁCHNÉ OKAMŽIKY, KDY VÁM TO JEŠTĚ MYSLÍ. MOHOU BÝT POSLEDNÍ.

MODLITBA POSLEDNÍCH DNŮ (15)

Od počátku je Církev přítelkyní umění. Nikdy se nepřestává dožadovat vznešené služby umění. Jde jí o to, aby věci patřící k bohoslužbě byly skutečně důstojné, vkusné a krásné, a aby byly znamením a symbolem vyšších hodnot. (Sacrosanctum Concilium, 122.)

Jako užívá Církev v bohoslužbě hudby k posílení spojení mezi Bohem a člověkem, tak užívá ostatních umění, aby ještě více podtrhla podstatnost znamení v bohoslužbě.

Má-li se však zabránit zneužití bohoslužebných budov a předmětů falešným uměním, vyhrazuje si Církev právo rozhodnout, co se jako znamení pro bohoslužbu hodí a co nikoli. Odpovědná duchovní osoba se přitom neomezuje na tradiční

formy chrámového umění, nýbrž se otevírá novým formám, u kterých sleduje **především opravdovost, ryzost, prostotu pravého umění.**

15) Zj22,1-9:

1 A ukázal mi řeku živé vody, čiré jako křišťál, která vyvěrala u trůnu Božího a Beránkova.

2 Uprostřed města na náměstí, z obou stran řeky, bylo stromovní životy nesoucí ovoce dvanáctkrát do roka; každý měsíc dozrává na něm ovoce a jeho listí má léčivou moc pro všechny národy.

3 A nebude tam nic prokletého. Bude tam trůn Boží a Beránkův; jeho služebníci mu budou sloužit,

4 budou hledět na jeho tvář a na čele ponosou jeho jméno.

5 Noci tam již nebude a nebudou potřebovat světlo lampy ani světlo slunce, neboť Pán Bůh bude jejich světlem a budou s ním kralovat na věky věků.

6 A řekl mi: "Tato slova jsou věrná a pravá; Pán, Bůh dávající Ducha prorokům, poslal svého anděla, aby oznámil svým služebníkům, co se má brzo stát:

7 Hle, přijdu brzo. Blaze tomu, kdo se drží proroctví této knihy."

8 To jsem slyšel a viděl já, Jan. A když jsem to uslyšel a spatřil, padl jsem na kolena k nohám anděla, který mi to oznamoval.

9 Ale on mi řekl: "Střež se toho! Jsem jen služebník jako ty a tvoji bratři proroci a ti, kdo se drží slov této knihy. Před Bohem poklekni!"

Vrcholný výjev zobrazuje tvoje vidění věčného pokoje a blaženosti. Proudý živé vody se valí z nebeského trůnu Kristova. Řeka vody je životodárná, zavlažuje stromy, které kvetou a nesou rozličnou úrodu. Převážnou většinu výjevu už tvoří zlaté pozadí, takže vychází jasně najevo, že zde nezapadá slunce, nejsou zde temnoty bludů, hříchů a obav. Často rozjímej o obrazu nového

Jeruzaléma, své věčné vlasti, aby sis ji více zamiloval a více po ní toužil a současně v jejím světle splňoval povinnosti přítomného okamžiku.

Co tedy vyplývá z těchto duchovních zamyšlení pro tebe? Čím jsi? Boží dítě. Co si s tím počneš? Co s tím budeš dělat? Boží dětství je zdarma daný Boží dar, který přijímáš ve křtu svatém. To je velká důstojnost, protože z toho vyplývá i naděje na dědictví. Nemůžeš se však spokojit s Božím dětstvím, ale musíš se přičinit i něco vytrpět pro to, aby v tobě rostlo Boží království, neboli Boží láska. Bůh tě zve ke přátelství a spolupráci na spáse světa. To vyžaduje neustálé pokračování v tom, co v tobě bylo zahájeno křtem svatým a posíleno těmito podněty. Nejde však jen o tvou soukromou spásu ve tvém nitru. Nikdo nebude spasen bez ohledu na druhé. Vypros si od Pána dary Ducha svatého, abys měl chápavé srdce pro znamení doby. Potom budeš jako maják uprostřed proměn tohoto světa: uvidíš do daleka a budeš svítit ostatním na cestu do přístavu, kde najdou teplo domova.

(Desátek: který tě Panno v nebi korunoval)

+++

O POKÁNÍ

TMOU VŽDY NAVEČER SI NAJDU KLIDNOU STEZKU
JÍŽ TESKLIVĚ OD SEBE ODCHÁZÍM
TMA VPŘEDLA KRAJ DO SÍTĚ ČERNÝCH BLESKŮ
A ZAHRADY JSOU ODVÁTY JAK DÝM

JDU ZA TEBOU MŮJ TŘIKRÁT TICHÝ BOŽE
SVÁ TESKNÁ PŘÁNÍ NESA NA RUKOU
BUĎ PRO MŮJ SPÁNEK ROZESTŘENÉ LOŽE
AŽ SMYSLY MÉ NA TEBE ZATLUKOU

BUĎ PLNOSTÍ KDYŽ NOCÍ VE MNĚ PLUJEŠ
A PŘIDÁVÁŠ SE K VŠEMU PRO SOUZZVUK
KDYŽ DOTEKEM NA TĚLE VYLUZUJEŠ
MOU DUŠI TESKNÝ VYČÍTAVÝ ZVUK

JSEM TMOU JIŽ STRAVUJEŠ MŮJ VELKÝ OHNĚ
A ZAČÍNÁŠ SVÝM ŽÁREM U MÝCH SNŮ
JEN V TICHOSTI V MÝCH ÚTROBÁCH SE DOHNĚ
AŽ DO TEBE JAK MRTEV POKLESNU

Jan Zahradníček

+++

PROFILY SVATÝCH

Otče Jiří, co kdybyste se jako archeolog ohlédl po bohoslužebných stavbách od časů Konstantinova míru?

Otec Jiří Maria Veselý OP: Podívej, synku, archeologie nám potvrzuje, že ten rok 313 neznamenal z hlediska křesťanského stavitelství žádný pronikavý zlom. Teprve velmi poněáhu se začínají objevovat různé druhy bohoslužebných staveb. Později, od 4. do 7. století. - se začínají křesťanské bohoslužebné stavby v Římě dělit přibližně do pěti skupin, a to platí zhruba i pro celý křesťanský svět: **baziliky titulární, hřbitovní a votivní, křesťní kaple a charitativní domy.**

V období svobody a míru ve 4. až 7. století.-se mohou křesťanské bohoslužebné stavby v Římě dělit přibližně do pěti skupin, a to platí zhruba i pro celý křesťanský svět: baziliky titulární, hřbitovní a votivní, křesťní kaple a charitativní domy.

Titulární baziliky jsou vždycky ve městě uvnitř hradeb, a tedy městské. Jsou určeny pro pravidelné bohoslužby, pro pastorační péči /dnešní farnosti/. Jak je známo, papež Marcellus /308-9/ jich zaznamenal 25. Jejich počet rostl původně právě uprostřed pronásledování pro křty a kající obrácení početných lidí, kteří se stávali křesťany. Tyto baziliky se jmenovaly „titulares“, protože obvykle vznikaly ze soukromých příbytků, které vždy měly „titulus“, totiž dřevěnou, nebo mramorovou tabulku s majitelovým jménem umístěnou nad vchodem. „Domus“ darovaný církvi se stal svatyní Páně, a nakonec basilica. Když ve 4. století nastal „mír“, tak výraz „titulus“, který zpočátku označoval vlastníka, začal označovat světce téhož jména, např. „titulus Clementis“: první

majitel byl mučedník Titus Flavius Clements, ale ježto se po umučení jeho tělo ztratilo, tedy od 4.století /384/ se kostel jmenuje Bazilika svatého Klementa římského, papeže. Katedrální baziliky měly křestní kapli. Obvykle byla postavena mimo bazilikální aulu /ve sv.Klementu uvnitř?/; a nutně také místo pro vyučování a pro školní a společenské služby. K sídlům biskupů patřily též baziliky filiální. Někdy i ty měly křestní kapli.

V Římě se vyskytuje ještě název „baziliky patriarchální“. Bylo jich pět: Sv. Jan v Lateránu, Sv.Petr a Sv.Pavel, Sv. Maria Maggiore a Sv.Vavřinec. Jejich název pocházel od „patriarchium“, což od VII. století znamenalo sídelní palác římského biskupa. Byly podřízeny přímo římskému biskupu. Jsou to ty, jež bylo a je třeba navštívit k získání odpustků ve Svatém roce. Nelze však doložit, že by patriarchální baziliky označovaly hlavní patriarcháty; Laterán - západ; Sv Petr - Konstantinopol; Sv. Pavel - Alexandrie; Sv. Maria Maggiore - Antiochie; Sv. Vavřinec - Jeruzalém. Tato tradice se rozšířila teprve po 14. století /kard.Moyne, +1393/. Tytéž baziliky se v Římě nazývaly také „Basilicae maiores“ - „větší, ale teprve od 18.

století. Je též název „Basilica minor“ - „menší“, který je udělován stále častěji, a to i mimo Řím. U nás např. Velehrad, Jablonné /sv.Zdislava/ a jiné.

Hřbitovní bazilika byla ve skutečnosti „náhrobek“, mauzoleum. Každý pohřeb, a proto také mauzolea, musel být po vydání zákona Dvanácti desek /451/ mimo město. Proto se hřbitovní baziliky nazývaly mimoměstské nebo předměstské. Byly budovány přímo nad hrobkou mučedníka /trofej, vítězný znak/. Mohla být na povrchu, nebo pod zemí. Protože byly často postaveny nad tělem nebo nad ostatky jako Sv. Petr. Sv. Pavel. Sv. Vavřinec, atd.

Protože hřbitovní bazilika byla spíše náhrobkem - mauzoleem, proto byla tato stavba věnována jménu mrtvého, přesněji v prvních čtyřech stoletích mučedníkům, zatím co městské baziliky byly vybudovány v městských oblastech a nevyžadovaly tělo mučedníka, i když snad měly jeho jméno. Hřbitovní, mimoměstské kostely neměly stálý oltář, aspoň na počátku, a nekonaly se tam pravidelné pastorační bohoslužby; ani tam nebyli stálí duchovní správci, kněží. Býval tam jen strážce, kterýkoliv kněz, který sloužil mši sv. normálně pouze ve výroční den umučení nebo ve dnech jiných mučedníkůvých svátků. Teprve později se to změnilo.

Je jasné, že křesťanské hřbitovní baziliky mohly být podle zákona postaveny až po roce 313, tedy na hřbitově, který už byl plný hrobů, jako např. sv. Petr a sv. Pavel; nebo nad hrobním otvorem, tedy na svahu, jako sv. Erasmus ve Formii nebo Sv. Petr, sv. Vavřinec atd. Proto byly první hřbitovní baziliky spíše malé, ne vždy zcela pravidelného tvaru a jejich stavba byla komplikovaná. Odpovídala místní poloze hrobu. Aby se usnadnil přístup věřících ke hrobce s ostatky, stavěly se často ve velkých hřbitovních bazilikách prostorné příčné lodi a později podzemní polokruhové krypty s chodbami vedoucími ke hrobu. Ježto mnozí chtěli být pohřbeni v blízkosti mučedníkova těla, proto se kostel sám stával velikým hřbitovem s hrobkami pod podlahou, se sarkofágy ve výklencích s připojenými mauzoleji, atd. Po 6.-7.století stihnul stejný úděl také městské baziliky, kde se pohřbívalo, aniž se už zachovávaly staré pohanské občanské zákony.

Uctívání vedlo k budování stálých oltářů, a to po 5. století, také ve hřbitovních bazilikách; buď nad mučedníkovým tělem, nebo velmi blízko. Proto se často do hloubky odstraňovala půda, aby mohl kostelík stát na úrovni uctívané hrobky, nebo se postavil chrám skoro úplně pod povrch: tak je tomu u sv. Hermeta, sv. Anežky, u svatých Nerrea a Achillea. Někdy bývaly zřizovány zvláštní spojovací přístupové cesty mezi hrobkou a oltářem; jinak

by byl oltář kvůli tomu umístěn na nezvyklém místě. Později se ujal stavební záměr spojit oltář s hrobem. Tím začíná pojetí oltáře jako současné hrobky, které postupně překrývalo a potom vůbec nahradilo původní oltář jako stůl.

Zavedení pohřbívání blízko těla mučedníka či světce však způsobovalo v některých případech skutečné pustošení, a to jak architektury, tak hrobek. Někdy to bylo spíše z marnivosti než ze zbožnosti, která byla původně důvodem vyhledávání blízkosti mučedníků: někdo se nechal pohřbit mezi hroby apoštolů, aby tak měl účast na modlitbách těch, kteří je přijdou uctívat.“ Avšak Augustin, Damasus a další nedoporučují ani tuto snahu. „Musíme být blízko duši a ne tělu, ale mučedníků,“ uvádí arcijáhen Sabinus a nechal se pohřbit u brány sv. Vavřince.

Jako „mauzoleum“ patří hřbitovní bazilika spíše do skupiny „pohřebních památek“. Křesťanské nápisy PAX - V MÍRU - na křesťanských náhrobcích překonávaly pohanské zoufalství, děs a smutek. Pohanská mauzolea vyvolávala pouze vzpomínku, neboť tak připomínala zesnulého jen pro chvíli hořkého stesku, zatímco v křesťanských hřbitovních bazilikách se umučený stává „trofej“, vyzařuje nesmrtelnost a přitahuje... Přiblížit se k tělu znamená přiblížit se ke světci, to jest k „zasvěceným“ štěstí a k „orodovníkům“.

Oltář - stůl byl pro Eucharistické Tělo Spasitelovo. Časem církev klade nad mučedníkovu oltář - stůl se stává oltářem - hrobkou, kde se umučení sjednocuje s Kalvárií, mučedník se sjednocuje se Vzkříšeným, tělo svatého s Tělem Nejsvětějšího, takže splývala v jediné mystické Tělo, jehož Hlavou je Ježíš Kristus: „*Toto tajemství je velké*“ /Ef 5,32/. A tady hned vyvstává jistá souvislost, že se totiž do oltářního stolu kladou ostatky svatých.

Dále je tu votivní bazilika, záslibná. Votivní baziliky jsou spíše připomínkové svatyně jednotlivých křesťanských tajemství: Salvatore /Řím, Laterán/, Sv. Maria „Maggiore“ /Liberiánská bazilika: Maria je Matka Boží, Theotokos, po Efeském koncilu. r.332/; Sv. Kříž /Řím, Jeruzalém/; Sv. Štěpán Rotondo, atd. Architektonicky a liturgicky platí i zde, co říkám o „městských bazilikách“.

Konečně nesmíme zapomenout na křestní kaple. Křest byl ustanoven Mesiášem: „*Jděte tedy a učte národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého*“ /Mt 28,19; Mk 16,15-16/. Podle Jana je křest naprosto nutný: „*V pravdě ti říkám: kdo se znovu*

nezrodí skrze vodu a Ducha Svatého, nebude moci vejít do Božího království /Jan 3,3-5/.

Křest je základní svátost spásy. A víš, co se tím děje, synku?

Především vlitím milosti se uskutečňuje nové stvoření. Dále se odpouští všechny viny a tresty, jak dědičné, tak osobní. Pokřtěný se vtěluje do mystického Těla Kristova, a vtiskuje se tak člověku nezničitelné znamení, totiž charakter příslušnosti ke Spasiteli. Všechny ostatní svátosti předpokládají a pouze doplňují milost křtu.

Správně, Tomášku. Proto se už ranné křesťanské umění soustřeďuje na křest ve stejné míře jako na Eucharistii.

No a co vy k tomu můžete říci jako archeolog, otče Jiří?

Jako archeologa mě zajímá místo a hmotné prvky křtu V apoštolské době nebylo ještě pevné, stálé místo. Všimni si eunucha, který říká Filipovi: „*Zde je voda; co mi brání, abych byl pokřtěn?*“ *Filip odpovídá: „Věříš-li celým srdcem, je to možné. „A on v odpověď praví: „Věřím, že Ježíš Kristus je Boží Syn...“ A vstoupili do vody... Filip a eunuch, a Filip ho pokřtil.“ /Sk 8,36-38/.*

Podle sv. Justina /+165/ se mohlo křtít v každém místě, kde byla voda: „Všichni, kteří jsou o tom přesvědčeni a věří . . . jsou přivedeni k nám, kde je voda, a jsou obrozeni tímž způsobem, jako jsme byli my...“ Tertullian napsal ve spisu „O křtu“: „Tak přirozenost vody posvěcené Svatým i ona sama počíná posvěcovat... A není žádný rozdíl, zda je někdo obmyt v moři nebo v rybníku, v řece nebo ve studánce, v jezeru nebo v nádrži. A není žádný rozdíl mezi těmi, které Jan pokřtil v Jordánu, a které Petr v Tibeře.“ - Tertullianus připomíná tím totožnost mezi východním a západním křesťanstvím, ale také Petrův pobyt a apoštolát v Římě. Ve spisu „O předpisech“ se Tertullianus vyjadřuje přesně: „Patříš-li však do Itálie, máš Řím, z něhož pro nás plyne autorita. To je ta šťastná církev! Do ní vyhlásil apoštolově celou nauku zároveň se svou krví; tam byl Petr postaven do stejné úrovně s utrpením Pána; tam byl Pavel korunován stejnou smrtí jako Jan Křtitel; tam apoštol Jan nijak netrpěl, když byl ponořen do vařícího oleje a pak byl vypovězen na ostrov Patmos“. A dodává: „*Nero první potřísnil víru krví. Tehdy byl Petr opásán někým jiným, když byl přivázán na kříž.*“ /Jan 21,18-19/.

Bádník Prudentius /348-405/ však již mluví o prvotní vatikánské křestní kapli.

Otče Jiří, my tady sedíme u skleničky, ale vy to sypete z rukávu, jako byste to zrovna přednášel někde z katedry.

Podívej, tohle jsem jako docent katedry archeologie milánské univerzity přednášel nejméně stokrát. Mám to nastudované po nejrůznějších knihovnách světa, a většinu těch míst, o kterých mluvím, jsem osobně prošel a někde dokonce prolezl po kolenou. Když budeš chtít, můžu ti všechno přesně ocitovat z příslušných pramenů, a básníka Prudentia třeba odrecitovat.

To nemusíte, otče Jiří. Já prostě jen žasnu.

Užívání vody při obřadném náboženském očišťování bylo běžné a sahá až do předhistorických dob. Ježíš Kristus však dává symbolicky naznačovanému obřadu žádoucí smysl: „*Nepřišel jsem rušit, ale naplnit.*“ /Mt 5,17/

Jestli vám správně rozumím, otče Jiří, tedy podle vás křest křesťanů není něco zbrusu nového.

Určitě není, synku, odpovídá otec Veselý: Ani slovo „křest“ - baptisma - není křesťanského původu. To už Plinius Mladší /v 1. století př.Kr./ píše o „cella frigidaria in qua baptisterium amplum atque opacum est“ - o koupeli nebo o lázni, kde je široký krytý bazén. Při jiné příležitosti baptisterium je prostě koupací vana. Sidonius Apollinaris /432-480/ píše o svém příbytku, kde je také „baptisterium...“- K této bazilice se na východní straně zvenčí připojuje koupaliště čili „baptisterium“. Stejnoznačné názvy pro baptisterium byly u křesťanů např. lavacrum, fons. tintorium - umývárna, pramen, mácedlo.

Ve městě Dura Europos v „domě - kostele“ existovalo kolem roku 250 stálé místo vybavené pro křest v jedné z oikos /soukromá vnitřní místnost, cubiculum/ a tedy stálá křestní kaple. Na západě se stává křestní kaplí zvláštní budova teprve po 4. století. Užívání vody stanovené Mesiášem vedlo křesťanské stavitele k přijetí předkřesťanských způsobů koupelí, bazénů a lázní, veřejných i soukromých. Nenašel jsem žádný jednotný vzor, ale „všechny křestní místnosti měly uprostřed nádrže a v ní prohlubeň, asi 70-75 cm. do níž se sestupovalo po schůdkách a kam přitékala voda z chrličů v podobě beránků, jelenů, ze lví tlamy, aj.; na dně nádrže byl otvor pro odtok vody.. .

To nemusíte, otče Jiří všechno přesně citovat. Já bych to stejně asi zapomněl.

Nejde o tebe, ale my, archeologové, musíme být přesní. Stavitelské tvary křestních kaplí byly velmi rozličné: „pramen“ byl ve středu půdorysu, v průřezu řeckého kříže... Stavba mohla být pětiúhlá. šestiúhlá. osmiúhlá, kruhová. Tvary závisely také na místní kultuře, evropské, africké, středozezemské.

A co v Římě. Jak to tam bylo?

Tam byla nejdůležitější křestní kaple lateránská. Vznikla ve Faustiniě paláci. To byla Konstantinova manželka. Tam tato kaple představovala přechod od soukromého domu s lázněmi, nebo chceš-li, tedy s koupelnou, k církevnímu užívání. Přitom se zachovávaly obvyklé přilehlé místnosti pro převlékání, pro výuku, pro rekreaci, atd.. Její nynější osmihranný tvar sahá k přestavbě za k Sixta III. /432-40/. Poblíž kaple bylo často consignatorium čili jakési „potvrzovací“, a to pro svátost biřmování. Consignatio znamenalo potvrzení, přesněji předání síly, aby se jeden mohl stát mučedníkem.

Nemáte otče tušení, jak se to vyvíjelo ve východní církvi?

Jaképak tušení? To ti mohu říct přesně. Ve východní církvi se křest vztahoval spíše ke světlu: fos, fotisterion – illuminatorium. Stačí sledovat tříkrálovou východní liturgii, epifanie, zjevení. První misionáři - východní apoštolové - byli nazýváni „illuminatori“ - „osvětiteli“ prostřednictvím „Slova“ a „Milosti“. Vznikala Evropa - Světlo!

Velké období prvokřesťanských baptisterií končí přibližně 7. stoletím. Znovu se objevují s románskými bazilikami v 9. stol., ale po 14. století se křestní místo natrvalo spojuje s kostelem. Po 16. století se přestává provádět křest „ponořením“. Nyní se omezuje na trojnásobné nalití vody na hlavu. Místo křtu se omezuje na „nádobu“, umístěnou u vchodu nebo v kterémkoliv jiném místě kostela, ke škodě významu důležitosti této základní svátosti.

Pokud jde o další stavební díla, tak musím uvést diakonie. To jsou církevní střediska pro činnost jáhnů. Svátostné ustanovení jáhnů pochází od apoštolů. Apoštolové, „*modlíce se, vkládali na ně ruce*“ /Sk 6,6/. Povinností jáhnů bylo: „*sloužit u stolů...*“, zatímco apoštolové se plně zasvěcovali modlitbě a službě slova. Mezi prvními jáhny jasně vyniká svatý Štěpán - prvomučedník /Sk 6-7-8/.

Jáhén /diakon/ znamená v řečtině služebník. V prvotní církvi byl kromě uvedených úkolů pověřen asistovat biskupům /a kněžím/ před eucharistickou obětí, při ní a po ní, a také jím pomáhat v řízení církve. Svatý Pavel píše na konci listu Římanům: „*Doporučuji vám naši sestru Febe, která slouží církvi v Kenchre*“ /16,1/.

Chcete mi tvrdit, otče Jiří, že **už v apoštolské době existovaly jáhenky?**

To si piš, že existovaly. Kolem roku 111 píše Plinius Mladší, Bitinský gubernátor Trajánovi: „tím důležitějším se mi zdálo, abych si ověřil, i mučením, u těchto dvou služek, které se nazývaly

jáhenny, co je na tom pravdy ...“ Titul arcijáhen je služební, církevního původu a jeho důležitost se vyvinula teprve mezi 4. až 8.stoletím.

Podle seznamů zabavených a později i vrácených křesťanských budov, např. Valeriánem kolem roku 250, se dá usuzovat, že mohly být ve 3. století v Římě obvyklá bohoslužebná místa, sídlo římského biskupa, středisko církevní správy /soud/ a střediska charitativní, svěřená jáhnům, zvaná diakonia.

Označení „diakonia“ mohlo zahrnovat jakoukoliv charitativní službu, ale i souhrn služebních činností a tedy úřad, který se od 4. století stává zvláštní zřízením služby lásky k bližnímu. Řád a úřad jáhenství mohly být svěřeny i mnišskému klášteru, jako sídlu diakonální péče. A tak především jejich sídlo čili diakonie, se týkají mne jako archeologa.

Architektura diakonií podléhala silně místním vlivům. V Egyptě jsou už od 4. století „elemasinerie“- místa milosrdenství, která v 6.století už mají dokonalou organizaci /diakonétai. curatores.../. Tak třeba v Palestině byla v roce 565 zřízena velká diakonie v Césareji, odkrytá v letech 1928-30. Nejproslulejší byla diakonie v Byzanci u Panny Marie Blacherné /dávno před rokem 571/, a mnoho jiných na různých místech pro muže a ženy „virorum et mulierum“. V Itálii byla v době Řehoře Velkého /595/ kvetoucí diakonie v Pesaru. další pak v Neapoli /sv. Gennaro/ a jinde.

V Římě už papež Fabián /236-50/ rozdělil 14 „regiones-obvodů mezi sedm jáhnů, k nimž patřil také slavný jáhen Vavřinec. Byl umučen pro svůj úřad v roce 258. Po roce 313 - po udělení náboženské svobody - se v tomto rozdělení charitativní péče nezměnilo nic. Ústřední sídlo těchto správ bylo od 6. století v „domus lateranensis“, u sídla římského biskupa.

Diakonie, které vznikly v Římě po 6. století, se dost lišily od „diakonií sedmi jáhnů“ a také účel byl odlišný. Už v 6.století totiž vlastnila Církev „sýpky“ pro „pro péči o chudé“. Tato však jako samostatný úřad vystupuje teprve od Benedikta II. /684-5/: kromě charitativní a náboženské činnosti řídily tyto diakonie v Římě také nemocnice a dohlížely na zdravotní stav lidí /ve čtvrtek povinné týdenní koupele/ atd.

Každá diakonie měla svůj chrám s knězem. Většina diakonií vznikla na troskách antických staveb a to ovlivňovalo jejich architekturu. Od 6. do 9. století bylo v Římě asi 24 diakonií, z nichž 18 městských a zbytek předměstských. Po 9. století se

uspořádání a poslání diakonií změnilo. Podrobnosti o tom najdeš v italské katolické encyklopedii.

Prvokřesťanské stavitelské umění mělo kromě svého služebního, užitkového smyslu ještě smysl umělecký; snaží se tvořit především „krásné“ stavby a umělecké nářadí pro posvátné svátostné úkony; od počátku až do dneška usiluje zároveň o symboliku a mystiku. Ta se uskutečňuje v hmotě, ale přesahuje ji a stává se svědectvím a poselstvím, která se doplňují a prohlubují ikonografií a epigrafii- pomocí obrazů a nápisů. (Z rozprav s o.Jiřím Maria Veselým OP zapsal o.Tomáš Bahounek OP)

+++

Zvláštní Kafkovy psychologické pojmy

Esplana

Sídlo paměti. Fluidové obláčky, určitý druh buněk, vymykající se svou podstatou dosavadnímu vědeckému zkoumání. Pronikají šedou hmotu mozkovou, od níž přejímají myšlenkové vzruchy. Na každý neuron hmoty mozkové připadá několik set esplan. Esplana ukládají do sebe vzpomínky. Při přemýšlení a vzpomínání se rozzáří (rozkmitají) vždy ta esplana, která mají vztah k předmětu myšlenky. Tak vznikají myšlenkové asociace. Korespondující chvění vzniká v mozkové hmotě. To je podstata myšlení.

Protosplana

Zvláštní obláčky fluidové podstaty jako esplana, které se nalézají v oblasti povrchu malého mozku. Jsou neobyčejně citlivé, reagují předem na náhlé meteorologické změny, jsou drážděny blížícími se přírodními katastrofami daleko dříve, než je lidé zpozorují, a jsou citlivými příjemci vyslaných vln myšlenkového fluida, které je rozechvívají. Touto poslední svou činností

zachycují telepatické zprávy, ať již vyslané vědomě, či uvolněně nevědomě z mozků lidí nic netušících. V noci za spánku jsou protosplana neustále drážděna bloudivými vlnami částic myšlenkového fluida, vyslanými většinou nevědomě telepaticky mozky jiných lidí, čímž vyvolávají sen. Do protosplan člověka mohou telepaticky vtisknout své podněty bytosti dobré i zlé.

Protonace

Jakási tajemná látka, která není ani hmotné, ani duchovní povahy (je čímsi mezi tím). Je starší než prahmota, kterou prostupuje, a má úžasnou schopnost. Přesně do sebe otiskuje veškeré činy, myšlenky, představy a události, které se kdekoliv a kdykoliv na světě udaly. Stává se jejich věčným zápisníkem a okultisté ji proto nazývají „astrální kronikou“. V této protonaci zůstává každý děj, ať myšlenkový nebo hmotný, na věky věrně a živě zaznamenan a může být v transcendentním stavu duše opět viděn, slyšen - prostě prožit. Skrze záznam v protonaci může uvolněný duch spatřit děje dávno zašlých světů naprosto věrně jako v současnosti.

(Poznámka:: Kafkova protonace je poněkud srovnatelná s anděly, které Bůh stvořil dříve než svět, a je jich více než věcí stvořeného světa. Tito inteligentní tvorové jsou ryze duchové bytosti, ovšem pamatují si všechny děje světa i lidského jednání, nikoli však lidského myšlení. Mohou to člověku sdělit, když o to projeví zájem a bude o to prosit. O obsahu lidského myšlení, které se neprojeví navenek, může vědět pouze Bůh. Tomáš Bahounek OP)

Ektoplazma

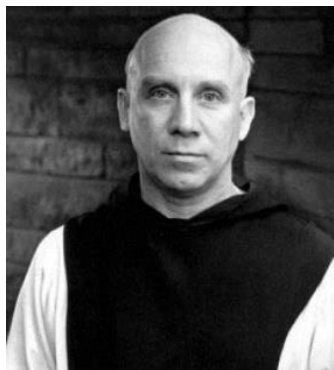
Tak bylo dříve nazýváno hmotné fluidum, z něhož se vytvářejí hmotné a polohmotné útvary (fantomy) při tzv. metapsychických úkazech. Ektoplazma vzniká tak, že hmota mimořádně disponované osoby (médiu v transu či citlivce v hlubokém spánku) je rozkládána na pyrotony a sitony, putuje z těla disponované osoby ven a v určité vzdálenosti se znovu skládá v atomy a molekuly. Říkáme tomu dematerializace a materializace (odhmotnění a zhmotnění). Materializace do určitých tvarů fantomu je řízena nadnormální činností duše média. Při zmizení

fantomu probíhá pochod v opačném pořadí. Přenáší-li se hmota ve stavu dematerializovaném do velké dálky a tam se opět skládá, nazýváme ji teleplazmou. (B.Kafka Nové základy exp.psychologie, autorovy nové pojmy)

+++

OD VÍRY K MOUDROSTI

Máme sklon představovat si sama sebe jako vědomou mysl, která je „nahore“ a podvědomou mysl, která je „pod vědomím“. Tento obraz bývá zavádějící. Podvědomá stránka člověka je ve všech směrech širší jeho vědomá mysl. Temnota je nejen pod naším vědomým rozumem, nýbrž také nad ním a všude kolem něho. Naše vědomá mysl není vrcholem naší bytosti. Zdaleka neřídí zbytek naší bytosti jako něco vyššího. Řídí pouze některé z prvků, které jí podléhají. Jenž e naše vědomá mysl může být ovládána povědomím, které je „za“ ní, ať už nahore nebo dole. Neměla by však být řízena tím, co je pod ní, nýbrž pouze tím, co je za ní. Proto musíme rozlišovat mezi živočišnou, pudovou a růstovou či vyživovací stránkou našeho podvědomí na jedné straně a na druhé straně uvědomělou a duchovní stránkou, mohlo by se skoro říct „božskými“ prvky v naší nadvědomé mysli.

Víra skutečně propojuje všechno z podvědomí se zbytkem našeho života, ale činí to různými způsoby. Co je pod námi, je přijímáno (nejen rozumově pojato). Je to přijato natolik, nakolik je to chtěné Bohem. Víra nás uschopňuje přijmout živočišnou a růstovou stránku naší přirozenosti a ovládat ji podle Boží vůle, to jest podle lásky. Víra zároveň podrobuje náš rozum skrytým duchovním silám, jež jsou nad ním. Tím, že tak činí, vede celého člověka k podřízenosti „neznámému“, jež je nad ním.

V této nadvědomé oblasti tajemství se skrývá nejen vrchol duchovního bytí člověka (jež zůstává pro jeho rozum čirým tajemstvím), ale také přítomnost Boha, který podle zavedeného podání přebývá v tomto skrytém vrcholu. Víra pak umožňuje člověku proniknout k vlastním nejniternějším duchovním hlubinám a setkat se s Bohem, který je v těchto hlubinách „přítomen“.

Zavedené pojetí řeckých otců přináší tři výrazy pro tyto tři stránky jednoho lidského ducha. To, co je nevědomé a pod rozumem, byla ANYMA či psyché, „živočišná“ duše, oblast pudů a citů, oblast bezděčné činnosti, kde člověk působí jako duševně-tělesný organismus. Tato ANYMA je chápána jako ženský či trpný základ v člověku.

Pak je tu rozum, osvícený, vědomý, činný základ, ANYMUS. Zde máme mysl jako mužský základ, rozum, který vládne, logicky uvažuje a řídí naši činnost ve světle rozvážnosti a myšlení. Má řídit a ovládat ženský základ, trpné ANYMA. ANYMA je Eva, ANYMUS je Adam. Důsledkem prvotního hříchu v nás všech je, že Eva pokouší Adama, jehož uvážlivé myšlení ustupuje jejím temným podnětům, a bývá proto ovládáno spíše samovolnou vášnivou odezvou, podmíněnou odpovědí než myšlením a morálním podnětem.

Avšak pravý stav člověka není jen mužství, ovládající ženství. Je zde ještě vyšší základ, který je nad rozdělením na mužské a ženské, činné a trpné, rozvážlivé a živočišné. Tento vyšší základ, v němž se oba spojují a přesahují sebe ve spojení s Bohem, je duch. Tento vyšší základ není pouze něco v lidské přirozenosti, je to člověk sám - sjednocený, oživený, povznesený nad sebe sama a prodchnutý Bohem.

Plnou velikost člověka najdeme v „duchu“. Člověk není plně člověkem, dokud není „jeden duch“ s Bohem. Člověk je „duch“, když je zároveň ANYMA, ANYMA a SPIRITUS. Jenže ty tři části se číselně neliší. Jsou jedno. A když jsou dokonale uspořádány v jednotu, tak si uchovávají své vlastnosti, které jim přináležejí, pak se člověk stává obrazem Nejsvětější Trojice. (T.Merton, Nová semena kontempace, 19)

+++

HLAVU VZTIKÁMU. VAŠE PODVĚDOMÍ JE MOŽNĚ LEPŠÍ, NEŽ SI
MYSLÍTE!

BLAHOSLAVENÍ TVŮRCI POKOJE

O pokoji se ještě nikdy tolik nemluvílo, a ještě nikdy ho ve světě nebylo tak málo. Prorok Jeremiáš říkal o lidech své doby: Říkali „Pokoj, pokoj“, a žádný pokoj není. Na lidi naší doby se to hodí ještě víc.

Předepisujeme si léky, které nám mají přinést pokoj myslí — a stále jsme sužováni úzkostí. Vytváříme plány na odzbrojení a pokoj mezi národy — a naše plány mění jen způsoby a metody agrese. Bohatí mají všechno, co chtějí, jenom ne štěstí, a chudí jsou tomu štěstí bohatých obětováni. Diktátorské režimy užívají tajnou policii k tomu, aby na miliony lidí naložily nesnesitelné břímě lži, nespravedlnosti a tyranie; a ti, kdo dosud žijí v demokraciích, zapomněli, jak svou svobodu správně užívat. Svoboda je totiž věcí ducha a my už nejsme schopni žít pro nic jiného než pro tělo. Jak mužem najít pokoj, skutečný pokoj, když zapomínáme, že nejsme mašiny na vydělávání a utrácení peněz, ale duchovní bytosti a synové nejvyššího Boha?

Ale pokoj ve světě přece jen existuje. Kde ho hledat? V srdcích mužů a žen, kteří jsou moudří, protože jsou pokorní, dostatečně pokorní na to, aby žili v pokoji uprostřed mučivé úzkosti, aby konflikt a nejistotu přijali a překonali je láskou, protože si uvědomují, kdo jsou, a mají tak svobodu, která je jejich skutečným dědictvím. Jsou to děti Boží. Známe je všichni. Abychom je našli, nemusíme chodit do klášterů. Jsou všude. Nemusejí trávit čas mluvením o pokoji nebo o Bohu nebo o Kristu Pánu. Oni pokoj

znají, Boha znají a našli Krista uprostřed zápasu. Odevzdali své myšlení a svou vůli Kristovu volání a skutečnost našli v něm.

Vždyť Kristus sám — jak říká sv. Pavel — je náš pokoj. Je úhelným kamenem, na němž Bůh Otec vystavěl celý svět a všechno, co je v něm. Je středem všeho, co existuje. Je „věrný obraz neviditelného Boha, dříve zrozený než celé tvorstvo. V něm bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi, svět viditelný i neviditelný (...) všechno je stvořeno v něm a skrze něho. Je dříve než všechno ostatní a všechno trvá v něm. Je hlavou církve: Bůh totiž rozhodl, aby se v něm usídlila veškerá plnost dokonalosti, a že skrze něho usmíří se sebou všechno tvorstvo jak na nebi, tak na zemi tím, že jeho krví prolitou na kříži zjedná pokoj."

Hovoří-li Nový zákon o „světě", tak nehovoří o Božím stvoření (Bůh viděl, že je od počátku „velmi dobré"), ale o rozdělení Božího stvoření, způsobeném lidským duchem sobectví a neshody. Sv. Jakub popisuje ducha světa jako ducha „hořké žárlivosti a sváru". A sv. Pavel dodává: „Dokud jsou mezi vámi žárlivost a pŕtky, nejste ze světa a nechováte se podle ustanovení lidských?" Svět proto nemŕže dát pokoj nikomu. Svět je svou podstatou boj, konflikt, rozdělení a neshoda. Má-li být ve světě pokoj, musejí se lidé zřici svého sobectví, aby pokoj tvořili.

Nemŕžeme tvořit pokoj s ostatními, dokud nejsme v pokoji se sebou. Ve vnitřním pokoji však být nemŕžeme, dokud nejsme schopni přinést oběti, které pokoj žádá. Neboť ducha pokoje přináší do našich srdcí jen ochota zřici se svého malicherného já a najít skutečné já mimo sebe v druhých, především v Kristu.

Ježíš sám nám poskytuje řešení, když k nám přichází a přináší „pokoj, který svět dát nemŕže". Jaký je to pokoj? Není to psychologický trik ani ŕčinek několika chytrých hesel ani nějaká technika sebeovládání. Pokoj, který přináší Kristus, není věc, praktika nebo technika: je to sám Bůh v nás. Je to Duch svatý.

Pokoj, který přináší Kristus, není návod k individuálnímu ŕtĕku ani k egoistickému sebenaplnění. V srdci človĕka, jenž hledá pokoj jen pro sebe sama, žádný pokoj být nemŕže. Abychom našli pokoj opravdovŕ, pokoj v Kristu, musíme toužit po tom, aby ostatní měli pokoj stejně jako my, a musíme být ochotni něco ze svého vlastního pokoje a štĕstí obĕtovat, aby mohli mít pokoj ostatní a aby i ostatní mohli být štĕastni.

Pokoj, který přináší Kristus, to není pokoj tyranského pořádku a „řádu", který vlastně řádem není, protože jsou v něm všechny protiklady jen potlačeny a rozdíly násilně setřeny. Pokoj neznamena potlačení všech rozdílŕ, ale jejich koexistenci a

užitečnou spolupráci. Pokoj nespočívá v jednom člověku, v jedné straně, v jednom národě, drtících a ovládajících všechny ostatní. Pokoj je tam, kde lidé mající sílu být nepřáteli jsou místo toho přáteli: některé věci obětovali, aby se spolu setkali na vyšší úrovni, kde rozdíly mezi nimi už nejsou zdrojem konfliktu.

To všechno je třeba říci i v knížce o životě v kontemplativním klášteře. Dokud se totiž neporozumí skutečnému významu slova pokoj, vůbec nelze pochopit smysl mnišského života. Mnich je především tvůrce pokoje. To znamená, že je vždycky a především jako všichni kněží a řeholníci služebníkem Krista, krále pokoje.

Kdybychom tuto základní pravdu nepochopili, celé myšlenky řeholního povolání, církve a křesťanské víry bychom vůbec nerozuměli. Neboť život zasvěcený Bohu v řeholi je život věnovaný dokonalé lásce. A co jiného je láska než síla, která tvoří pokoj a viditelně ve světě manifestuje tajemný neviditelný pokoj Boha, který je láska?

Když církevní Otcové komentovali slova Geneze o tom, že člověk byl stvořen „k Božimu obrazu“, rozuměli jim tak, že celé lidstvo mělo být sjednoceno v lásce tak dokonale, jako by to byl „jeden člověk“, aby na zemi zrcadlilo jednotu tří božských osob v jedné přirozenosti, v jedné lásce. Tato jednota, porušená sobectvím a hříchem, byla skutečně obnovena Ježíšem Kristem, „novým Adamem“. Jakmile Kristus vstal z mrtvých a jakmile poslal do srdcí svých učedníků Ducha lásky a jednoty, mohla se jednota božské lásky znova projevit v tajemném těle těch, kteří jsou jedno, jako i Kristus a jeho Otec jsou jedno, spojeni Duchem pokoje.

„Ať jsou všichni jedno, tak jako ty jsi, Otče, ve mně a já v tobě; tak ať jsou i oni v nás,“ řekl Ježíš. Při projevování této jednoty si svět musí uvědomovat, že Kristus přišel od Otce, protože Otec „miloval svět tak, že dal svého jednorozeného Syna“, aby vyléčil rány a nejednotu světa a aby ho se sebou sjednotil.

Proto nejenže Kristus ty, které si vybral a zamiloval, sjednocuje se sebou, ale činí z nich vyslance své lásky a svého pokoje, tvůrce pokoje, kteří mají jeho poselství o spáse a sjednocení přinášet všem lidem. Říká svému Otci: „Slávu, kterou tys dal mně, dal jsem já jim, aby byli jedno: já v nich a ty ve mně. Tak ať i oni jsou v dokonalé jednotě, aby svět poznal, že já jsem tvým vyslancem a že je miluješ, jako miluješ mě.“

Bůh má v úmyslu, aby všichni křesťané, ale zvláště kněží a řeholníci, byli vyslanci jeho lásky a tvůrci pokoje ve světě. Bůh chce, aby byli dobrými Samaritány a přinášeli spásu světu

krvácejícímu a umírajícímu ranami, jež mu zasadili zločinci, kteří si dali za úkol vytvářet ne pokoj, ale to, čemu říkají „historie“.

Být tvůrci pokoje je tedy pro všechny křesťany první povinnost: vytvořit pokoj ve vlastním srdci a zcela se oddat Duchu pokoje. Až se pak jeho lásce zcela vzdají, budou mu sloužit, jak bude chtít, a půjdou, ať je pošle kamkoliv. Vždycky budou slyšet hlas Dobrého pastýře a Knížete pokoje, kterému je líto zástupů, jež jsou jako ovce bez pastýře. Ovce rozptýlené bouřemi tohoto světa mu pomohou shromáždit tak, aby na konci mohl být jeden ovčinec a jeden pastýř.

Způsobů, jak může křesťan být tvůrcem pokoje, je mnoho. Především je to nejčastější a nejobvyklejší cesta: povolání k svatosti v křesťanské rodině. Pokoj je vlastní podstatou domova. Jedním z důvodů, proč je tak málo pokoje na úrovni národa, je to, že je tak málo pokoje v rodinách. Laický křesťan by právem měl být laickým apoštolem. Měl by tvořit pokoj ve svém domově, ale měl by pokoj i šířit v společnosti, v níž žije, a obětovat se, jak je to jen možné, ve věci pokoje a řádu ve svém národě.

Pak jsou ti, kdo jsou povoláni ke kněžství a k apoštolskému životu, ať už jako řeholníci, nebo v diecézním duchovenstvu. Ti všichni přinášejí lidem Krista svými slovy, svým příkladem a především ve svátostech, které působí pokoj a milost, jež symbolizují, a mnohem úžeji nás sjednocují s Bohem a jednoho s druhým v Duchu Kristově.

A konečně život kontemplativní. Ten zápasí o pokoj na vyšší a více duchovní rovině, neboť je v ústraní od světa a vzdálen přímé účasti na bojích tohoto světa. Kontemplativní člověk buduje v svém klášteře duchovní Jeruzalém, který je obrazem Božího města v nebi. Přítomnost tohoto „města duchovního pokoje“, neviditelné pramenící v srdcích lidí, kteří se odevzdali Bohu v poušti, udržuje na zemi při životě podstatu pokoje, který Kristus přinesl své církvi. Kontemplativní člověk buduje v svém klášteře dokonalou „formu“ mystického těla, vzor pro ostatní církev. Neboť úkolem kontemplativního kláštera je právě to, aby byl sám o sobě úplnou malou „církví“, aby byl „mystickým tělem“, které křesťanstvu zjevuje, že se v malém měřítku uskutečňuje to, co hledáme všichni: jednota v lásce a pokoji, společenství svatých v oslavě trojjediného Boha. Klášter zůstává ve světě, není však ze světa. Je zjevením pokoje, oknem otvírajícím perspektivy naprosto odlišného království, je novým stvořením, pozemským rájem, v němž Bůh znova přebývá s lidmi a je téměř viditelně jejich Bohem, jejich pokojem a jejich útěchou.

Klášterní komunita by samozřejmě takového cíle dokonale dosáhnout nemohla, kdyby si byla svého významu příliš vědoma. Monastická církev skutečně poskytuje svědectví ušlechtilého povznesení se nad ostatní svět. Ale mnich sám, aby žil doopravdy jako člověk pokoje, musí na sebe i na možnosti „povznášet se“ zapomenout. Musí se ztratit v Bohu, ve své družině, v její modlitbě a práci; musí se ztratit v prostotě své čisté a průhledné duše. Musí zapomenout na to, že na něm nebo na jeho klášteře je něco obdi-vuhodného. Musí tak jednat motivován nikoliv pokorou falešnou a násilnou, ale pokorou opravdovou — ta je samou realitou, která v hlubinách jeho duše stále vyslovuje svou nezaměnitelnou pravdu: realitou, která mu připomíná jeho nicotnost a zároveň i velikost a učí ho nacházet pokoj ne v domnělé vlastní síle, v talentu nebo ctnosti, nýbrž výhradně ve věčném milosrdenství Božím.

Tyto myšlenky jsou možná „hluboké“. V podstatě jsou však prosté. A především začít nějakými takovými myšlenkami je nutné. Jen ony mohou postavit všechno do správné perspektivy. Podrobně se zabývat jen observancemi a zvyklostmi mnichů je zbytečné a nesmyslné, a ještě horší je dramatizovat jejich v podstatě nedramatickou samotu, aby se vzbudily zvědavost a obdiv světa. Taková řeč by odporovala skutečnému duchu mnišského povolání, které ztrácí veškeré ospravedlnění, když se pozornost lidí upne na samotné mnichy, místo aby se nechala vést za ně — k Bohu. (T.Merton, Monastický pokoj, 1)

+++

NEŽ PŘIŠLA TELEVIZE, ŽILI JSME TADY JAKO ZVĚŘ.

+++

Brněnská akademie duchovního života ctih.Patrika Kužely
/pokr./ Patrikovi je jako Lotovým přátelům, když zašli k němu na klidný potlach a jejich přemilý hostitel začne pomlouvat města

na pláni. Sám nikdy neměl ani potuchy, že by dokázal být v těchto okolnostech nějak výmluvný, ale patrně za něho zrovna zaskakuje nebeský Duch.

Chápavé srdce sleduje okolní ruch. Ach, tihle chmatáci a obšourníci! Nemají na světě nic kromě žaludku a pohlavních radovánek. Jeden tu právě hřeší po svém, druhý zase sedí na kýblu, až se cela plní zápachem dobře známým z vlčnovského hnojiště.

Co já vím, co bude po smrti, asi nic. – Brebtá další.

Jenže sama přirozenost se brání tomu, aby život někdy skončil. Každý přirozeně touží, aby život šel dál. Nikdo z nás si nemůže přidat ani den ani hodinu navíc. Může to však dát ten, který je Dárcem života,

To je fakt, mladej, - škrábe se jeden z vězňů za uchem, ale druhý zase drmolí:

Jo, synku, ty seš učenej, ale je ti to starou belu platný, když tady tvrdneš v base. Tak vidíš, že sis měl raději víc užít svoboděnky, a pořádně si někde namočit čumák.

Hlavně sis měl užít s babama. Ty sis nejspíš s nima vůbec nic neužil jako budoucí panáček, že ne? – No řekni, užil sis nebo ne?

Patrik vrtí hlavou a snaží se ponořit do řecko-latinského evangelia. Nejde to. Protože si ho právě jeho okolí bere na paškál.

Jak blízký je člověku Kempenský! Každého posiluje, aby věděl, že se má spoléhat na Boha, když na něj dorážejí šípy slov!

Synu, stůj pevně a doufej ve mne. Neboť co jiného jsou slova nežli slova? Létají vzduchem, ale kameni neublíží. Jsi-li vinen, myslí si, že se chceš rád polepšit. Nejsi-li si ničeho vědom, myslí, že chceš toto pro Boha snášet rád. Dost málo je, když se žádá, abys někdy snášel aspoň slova, když ještě nedovedeš trpět silné rány metlou. A čím to je, že si připouštíš tak nepatrné věci k srdci, než tím, že jsi ještě tělesný, a dbáš lidí více než je třeba? Neboť protože se bojíš zakoušet pohrdání, nechceš být za své výstupky kárán, a vyhledáváš si záclony výmluv.

Fakt je, že až se vyhrabu z týchle šlamastiky, tak už se těším domů! - Vyřvává nějaký výtečník jako na lesy: - Čeká na mě stará. Á – jak ta bude rozpálená! Hned na ni skočím a užiju si. Chachahááá!

Pohlédni na sebe lépe a poznáš, že dosud v tobě žije svět a marná touha líbit se lidem. Neboť když se vyhýbáš ponížení a zahanbení pro své chyby, je ovšem jasné, že nejsi ani pravý pokorný člověk, ani nejsi doopravdy světu mrtev, ani svět není v tobě ukřižován. Poslechni si však moje slovo a nebudeš dbát

desítek tisíců lidských slov. Podívej, kdyby se proti tobě povídalo všechno, co by si mohla vymyslet největší zlomyslnost, co by ti to mohlo uškodilo, kdybys to nechal všechno minout, proč by sis toho vážil víc než smítka? Copak by ti to mohlo vytrhnout jen jediný vlas?

A já zas poběžím k Flédě! – Fledermaus! Ach, ta naše stará Flédynka! Znají ji všichni vojáci od Baltu až po Jadran.

Dej pokoj s tou tvou Flédynkou!

Co máš proti Flédynce, burane? – Rozbíhá se proti němu spoluvězeň.

Djúú! - Zasupí jeden z těch obejdů.

Každopádně to však připomíná bojový pokřik nebo válečný slogan. Oči mu planou podivnými záblesky. Vystrkuje bradu o dalších pár palců. Zatíná pěsti a poté zase roztahuje prsty, jako by se chtěl ujistit, že mu správně fungují a lze se na ně při nějakém násilnickém úkonu spolehnout. Pak, když znovu zasupí to své Djúú! a vyráží.

A hned jsou v sobě.

Patrikovo oko shovívavě sleduje okolní ryk, a srdce odlétá do teplých krajin.

Kdo postrádá srdce soustředěné dovnitř, snadno se znepokojuje slovem pokárání. Kdo však důvěřuje ve mne, je zbaven lidského strachu. Jsem soudce a znalec všech tajných věcí; a vím, jak se která věc děje. Znímá toho, kdo křivdí i kdo křivdu snáší. Ode mne vychází ono slovo; z mého dopuštění se děje to, aby bylo zjeveno smýšlení mnoha srdcí. Já budu soudit viníka i nevinného, ale napřed tě chci vyzkoušet tajným soudem.

Buch! Bác! Škrk!! – Pěsti kmitají vzduchem a rány za ranou dopadají na odvážlivce, který si dovoluje zlehčovat pověstnost nočního podniku, kde všechny láhve vína a pивní sudy vytékají proudem, jako by chtěly soupeřit s Dunajem.

Co k tomu dodat? – Vznáší se Patrikova mysl nad rozbouřenými vodami všedních dnů a přivolává si na pomoc Kempenského.

Lidské svědectví často klame, kdežto můj soud je pravdivý. Zůstává pevně stát a není ohrožen. Mnohdy zůstává skrytý, a málokomu je v jednotlivostech zjevný. Nikdy však se nemýlí, ani se nemůže mýlit, třebaže se to očím pošetilců nezdá správné. Ke mně se tedy obracej v každém soudu, ani nespolehej se na vlastní mínění. Spravedlivý se ovšem nebude trápit, ať by se mu přihodilo od Boha cokoli. A třeba by bylo proti němu něco nespravedlivě proneseno, nebude toho mnoho dbát; ale ani nebude bláhově

plesat, bude-li od jiných rozumně omlouván. Uvažuje totiž, že zpytují srdce a ledví a nesoudím podle tvárnosti a lidského zdání. Vždyť často bývá před mýma očima shledáváno hříšným to, co podle lidského soudu je pokládáno za chvályhodné.

Ruce se spínají, když věrná duše volá: Pane Bože, soudce spravedlivý, silný a trpělivý, který znáš lidskou křehkost a nešlechtnost, buď mou silou a veškerou mou důvěrou. Moje svědomí mi totiž nepostačuje. Ty víš, co já nevím; a proto jsem se měl nejrůznějším káráni pokořovat a pokorně je snášet. Odpusť mi také milostivě, kdykoli jsem si tak nepočínal. A dej opět milost hojnější trpělivosti. Neboť je mi lepší tvé hojné milosrdenství k dosažení odpuštění, než má domnělá spravedlnost pro obranu tajícího se svědomí. A jestliže si nejsem ničeho vědom, přesto se tím nemohu ospravedlňovat, protože odvrátíš-li své milosrdenství, nebude před tvou tváří ospravedlněn nikdo z živých.

Vzduch v cele se tetelí horkem spocených rváčů a prachem zvířeným z podlahy. Oddechující vysílená těla obou pořízku sebou chvílemi cukají, jako by se zbytky jejich sil ještě chtěly prodrat k uplatnění. Nedochází však už k dalšímu zápasu, protože argument na čumák je pro oba nositele ducha vcelku nezámožného dostatečně přesvědčivý.

Jedno orosený by bodlo! – Sípe jeden z nich.

Jak málo stačí těmto chasníkům k štěstí! – Povzdechne si Patrik, krčící se v rohu cely, utírá si slzy z očí a zapisuje tužkou na lístek:

ŽÍZNÍM

JEŽÍŠI, SLYŠ VZLYKOT MŮJ

KŘIŠTÁL HLE Z RAN MOKU VYTRYSKL. KLEK, BYCH PIL

PŘISSÁL SE, DLAŇ K BOKU PŘITISKL. KREV TVÝCH ŽIL

POTOKEM PROUDÍŠ, PROUD OKEM LOUDÍŠ

OTROKŮM SLOUŽÍŠ, S PROROKEM BLOUDÍŠ

CO O MNĚ SOUDÍŠ?

KLOKOTEM VŘEŠ, LÁSKOU MŘEŠ,

PŘÍVAL K NÁM TĚCH TOKŮ VYÚSTIL, KLETBY SMYL,

ZATOPIL PEKELNOU SLUJ.

JSI MŮJ BŮH, UMOŘ MŮJ DLUH

KOŘENY DO DUŠÍ ZAPUSTÍŠ, KŘÍŽ A HŘEB,

PROČ JSME JEN MY HLUŠÍ? ODPUSTÍŠ HŘÍCH ZLA VŘED.

PO TOBĚ TOUŽÍM, PO TOBĚ ŽÍZNÍM,

V HROBĚ SE SOUŽÍM, V HROBĚ SE TRÝZNÍM,
V POROBĚ SLOUŽÍM
JAK ROBĚ V SIROBĚ MDLÍM.
ZMOŘENÝM POT HUSTÝ OSUŠÍŠ, KDYŽ JDOU VPŘED,
CHOPÍ PLUH, OŘOU SVŮJ LUH.

CVAK! ŘACH! VRZ! – Rozletí se dveře cely a dovnitř vráží povodeň. Má vysoký pisklavý hlas, který zní, jako když se tenorové z klášterní scholy nedaří zazpívat vysoké „c“. Tenhle témr zato připomíná cosi mezi troubou posledního soudu a tygrem, dožadujícím se snídaně po několikadenním půstu. Je to takový ten protivně řezavý hlas, který na vás křičí: Tak co je tady?! Každopádně postrádá jakoukoli stopu lidskosti. Lístek s Patrikovou básní se v mžiku mění v upoceně ruce v nepatrný chomáček, jenž na chvíli končí v manžetě od košile. Nastává cosi, co by se dalo nazvat napjatým tichem. Patrik se vnitřně zakaluje, když se připraven prokázat svou starou dobrou dominikánskou odhodlanost. Teprve když se ta okolní mrazivá smršť přežene, vylézá chomáček znovu na světlo Boží a rozmotává se. Ještě chvílku urovnávání papírku na koleně a za chvíli už zlomek tužky pokračuje ve svém rejí.

DEJ, PŘÍDEJ UTRPENÍ!

HOŘE JED ROZRUŠÍ, VYSUŠÍ VŘÍDLA BĚD
LÁSKA BOL OHLUŠÍ, NAUČÍ MŘÍT A PNĚT.
BEZ TEBE STRÁDÁM - TYS DRUHÝ ADAM
KREV TVOU PÍT ŽÁDÁM, VĚŘÍM TVÝM RANÁM
K ŽIVOTU BRANÁM
DO RAN SÁM LIJ BALZÁM NÁM,
LÁSKA TED ROZBUŠÍ, VYZTUŽÍ KŘÍDLA V LET,
LEJ, PŘÍLEJ, TO NIC NENÍ!

HRŮZOU SCHNU, POSLEDNÍ STEN,
JEDNOU SE NAKLONÍM NAPOSLED DO HLUBIN,
PŘEDLOUZE NAPOJÍM Z OPOJNÝCH BOLŮ VÍN,
POSLEDNÍ DOUŠKY, DO NICHŽ VŠE HOŘÍ
STRHNOU CÍP ROUŠKY - MOSTY SE BOŘÍ,
DOMINOU ZKOUŠKY.
PO HOŘÍ ZAHOŘÍ DEN,
SMRTÍ SE ZAPOJÍM K VÍTEŽNÝM BRATŘÍM SVÝM,

ZAVÝSKNU: TO NENÍ SEN!

Mladej furt něco škrábe, poznamenává jeden z vězňů.

Co to smolíš, panáčku?

Jen tak.

Jen abys na nás něco nedonášel gestapákům.

Nemějte starost. Vůbec mě už netahají na žádné další výsledky.

No právě. Třeba jenom donášíš.

*Kdepak! Čekám tu jenom na stanovisko brněnského gestapa. -
Tak to musí Patrik často znovu opakovat, protože vězni se na jeho
cele mění, zatímco on pořád zůstává.*

Pořád seš ale zabácnutej! To ti nikdo neodpáře.

*Patrik přikývne a chopí se tužky, a už se další lístek papíru
podrobuje tajemnému tetování.*

VĚZEŇ

BUBLÁ PROUD...

JIŽ JARO SVĚŽÍ, CHUDOBKY SNĚŽÍ

PROČ NESMÍ SEM VNIKOUT, PROTEPLIT TEMNÝ KOUT?

KDY STÍN POUT ODLETÍ, PUKNE LED MŘEŽÍ,

DOVOLÍ OBJETÍ PÁSOVÝCH DVEŘÍ?

KDY KŘÍDEL VZEPĚTÍ ZDVIHNE CO LEŽÍ?

KDY SMÍM ZŘÍT MRAKY PLOUT

SSÁT TÓNY KAMENNÉ, JEŽ SE STRUN VĚŽÍ

A KLENBY LOMENÉ, TRYSKAJÍ, BĚŽÍ

JAK MEČE PLAMENNÉ V DUŠI SE VŘEŽÍ?

KDY SMÍM ZAS POKLEKNOUT, SVATOSTAN ODEMKNOUT

JÍST Z RUKY KNĚŽÍ, KRVÍ TVOU SVĚŽÍ

OMLÁDNOUT?

ZA MNOU POVĎ!

PŘESLECHLS HLAS? ZVE ZAS A ZAS:

"KDO DŘÍV BYL UVĚZNĚN? KDO SÁM SE UVĚZNIL?"

BŮHI! PADÁM DO PRACHU, OTCI SE KOŘÍM

DOBROTY ZÁZRAKU SÍDLO SI TVOŘÍM

NE V ARŠE, V OBLAKU VSTRÍC JIŘNÍM ZOŘÍM.

PÁN ŽIVÝ STAN SI SBIL

SÁM V LŮNĚ PANENSKÉM TĚLO SI TVOŘÍM

VE CHLÉVĚ BETLÉMSKÉM V JESLE SE BOŘÍM

V ÚDĚLU POZEMSKÉM MUČÍM SE, HOŘÍM

SLINOU MĚ DOTŘÍSNIL LID MŮJ A DOTRÝZNIL!
MÉ KRVE HLAS VYKOUPILO VÁS
"SE MNOU POJĎ!"

Z druhého konce cely se ozývá zvuk, jako když dva nebo tři vepři soupeří o zbytek šlichty, zatímco venku zuří bouře s krupobitím. Tužka se zastavuje a Patrik se ohlíží tím směrem. Připadá si jako Job na konci známého příběhu. Spoluvězeň v opačném koutě chrápe dál. Další vězeň však nedá pokoj.

Hele, ty, co to tam škrábeš? Naval to sem a chmatne po lístku, ale Patrik je pohotovější a shrábne lístek do sevřené dlaně.

Jen takové poznámky.

Jestli o nás někde něco vykecáš, tak si tě najdem! – A udělal palcem pravé ruky šmik pod krkem.

Nebojte se.

Druhý spoluvězeň se malátně probouzí: Co je? – Rozhlíží se kolem.

Patrik hloubá nad básní Otokara Březiny, ale znovu ho vyrušuje hlasité klokotavé zachrápání zase usínajícího spoluvězně. Sklouzává totiž do vodorovné polohy a usíná s ústy otevřenými tak, že se snadno mohlo jednat o vykloubení dolní čelisti. Vydává zvuky hned hvízdavé, hned zplna hrdla chroptivé. Načež se zlomek tužky ocitá v pevném hmatu prstů, aby pokračoval v načaté básni.

HŘÍCH JE ŠTVÁN

MÉ KRVE ŘEČÍ SVÍNÍ SE V KŘEČI

V OLTÁŘE SVATOSTAN NADTO SE UKRÝVÁM

CISTEREN KAMENY VEDRO ROZPRÝSKÁ

VOD ŽIVÝCH RAMENY PROUD Z MÝCH RAN TRYSKÁ

KDO ZNÁ TY DRAMENY, TEN SI NESTÝSKÁ

VŠEM JE ZDE OTVÍRÁM.

OBĚTNÍ MISKA CHLEBEM SE BLÝSKÁ

MŘÍŽKA JEN NÍZKÁ - NÁRUČ MÁ BLÍZKÁ

KDO CHCE, MNE ZÍSKÁ, SRDCE MU VÝSKÁ

ZDE SE VÁM CELÝ DÁM, OBEJMU, ZULÍBÁM.

KDO ZDE RÁD KLEČÍ, TEN SE VYLÉČÍ

ZE VŠECH RAN.

VSTRÍČ KYNOUT

V KŘÍŽI DUCH VIDÍ TVÉ DOBRODINÍ
VÍM, PROČ DO TĚŽKÝCH POUT NÁS NECHÁŠ NĚKDY SKOUT
NIC TOLIK NETÍSNÍ, NESHŘBÍ NÍŽE,
NEŽ KDYŽ HŘÍCH POTŘÍSNI, SVĚDOMÍ HRVŽE
JEDINÉ, CO VZKŘÍSÍ, JE BŘEVNO KŘÍŽE
JEN TY JÍM UMÍŠ HNOUT
A KDO JEJ OBJÍMÁ, TULÍ SE BLÍŽE
POCHOPÍ, ŽE KREV TVÁ S BOHEM NÁS VÍŽE
ŽE SPÁSA JEDINÁ V BLÁZNOVSTVÍ KŘÍŽE
JÍ SE DÁT PRONIKNOUT - JEST CÍLE DOSÁHNOUT
V KŘÍŽI KDO BYDLÍ, TVŮJ VAVŘÍN VIDÍ
VSTRÍČ KYNOUT.

ŘACH – CVAK! – Otevírají se dveře.

Stráž ukazuje na jeho společníky a pokyne jim rukou. Zvedají se a mizí.

ŘACH – CVAK! – Zavírají se dveře a zámek zaskočí.

*Nevracejí se. Slunce už zapadá, když se ozývá: ŘACH – CVAK!
A vzápětí jsou tu noví vězni, mladý jelimánek a starý prošedivělý.*

Jsmo nevinní. - Omílají jako kafemlejnek už ve dveřích.

To tvrdí všichni! - Zavřčí jim za zády temná maska dozorce.

Kdo nás z toho dostane? - Heká staroch.

Zbejvá nám leda se oběsit na opasku. - Sýčkuje holobrádek.

To jistě ne! – Uklidňuje oba Patrik.

Jenže oni nám přišijou cokoli, kdykoli budou chtít. Tak je všechno na draka.

Chlapovi se hrůzou ježí vlasy na hlavě jako prorostlé roští a mechanicky si projede porost v tuhle chvíli rukou. Čelo mu brázdí vrásky, oku chybí ta správná jiskra a vůbec se jeví jako tělo objevené po několika dnech ve vodě.

Vypadáš přepadle, synku. Jenže naděje umírá poslední.

Už je po ní. - Pronese mladý a uchechtne se nepřijemným, chraplavým způsobem, jako by mu chyběla jedna mandle.

Ještě je tady Bůh. A pak i ten, kdo si myslí, že tahá za všechny drátky, najednou přijde na to, že ho třeba divně píchá pod srdcem, a že vlastně vůbec není tak všemocný, jak si domýšlel.

Stará prošedivělá hlava pokyvuje na způsob přerostlé vrby ve větru.

Blbost! – Vyjekne mládenec. – Kdyby byl Bůh, tak už dávno vymete s Hitlerem ze světa.

Všchno má svůj čas, odpovídá mu Patrik, - jenže my jsme se

narodili do světa právě pro tuto chvíli, kdy se leckomu všechno jeví tak strašné. Všechno začíná právě teď a zrovna zde.

A co nám teda zbejvá?

Ještě se můžeme modlit a spustí: Otče náš..., a po chvíli se cela plní vznešeným brumláním celé nové trojky, zamíchané duchem světa, ale povznesené Duchem svatým.

Sotvaže to odezní, Patrikova tužka zakouší velké násilí a pocení, tisknutí chvíli k ústům, chvíli k papíru.

KROTITEL

PÁDÍME HLE VLÁNÍ HŘÍV

PŘES VŠECHNY PÁDY MĚ, SEDLÁŠ MĚ KROTÍŠ MĚ, TOŤ LÁSKY DIV

JEŽÍŠI, TOBĚ JSEM ŽIV

V POUŠŤ JSEM SE ZATOULAL PROČ JSEM SE NEODDAL TOBĚ JIŽ DŘÍV

JEŠTĚ DNES BUĎ MILOSTIV

KOLIKRÁT ZPĚT JSEM ŠEL V DÁL

S BLÁHOVOU NADĚJÍ V NOVOU POUŠŤ RADĚJI K SMRTI SE ŠTVAL

NEŽ BYCH SE POKORNĚ VZDAL

CHTĚL JSEM TI UNIKNOUT SE UZDĚ TVÉ VYMKNOUT ŽHNE NERV A SVAL

AŽ JSI MI ŠUPINY SŇAL

BUJNOU JSI HŘÍVU PŘÍSTŘIHL

ZKROTLÉHO OSEDLAL HEBKÉ JHO NA ŠÍJ DAL, VLÍDNĚ JSI KÝV

ZPĚNĚN JSEM KLEKL A ZTICH

SLEPOTY POSTRACHU SHÝBL SES DO PRACHU PÝCHY MÉ PLIV, --

Z DIVOCHA - ŽEBRAVÝ MNICH.

(Pokr.z knihy T.J.Bahounek OP, Královská jízda – Patrik Kužela, Brno 2011)

+++

Zpráva: Dne 12.10.2021 předvedl bratr Gabriel Č.III.OP v Brně dramtizaci díla Moc a sláva od Grahama Greena.

Nebojte se! Radujte se!

+++